

Hetente kétszer szedjük a teljesen érett bogyókat

Tüske nélkül

HAZÁNKBAN IS ŐSHONOS NÖVÉNY A SZEDER, SZÚRÓS, VÉKONY INDÁI BELEKAPASZKODNAK AZ ERDŐJÁRÓK RUHÁJÁBA, NYÁR VÉGÉN VISZONT CSERÉBE ELSZOPOGATHATJUK NEDVDÚS, KISSÉ FANYAR GYÜMÖLCSÉT. NEMESÍTETT VÁLTOZATAI SOKKAL ERŐSEBB NÖVEKEDÉSŰ ÉS TŰSKE NÉLKÜLI FAJTÁK, A GYÜMÖLCSŰK SOKSZOROSAN NAGYOBB, MINT AZ ERDEI SZEDERÉ, ÉS AZ ÍZŰK IS SOKKAL KELLEMESEBB.

HORVÁTH CSILLA

A szeder jóval erőteljesebb és ellenállóbb növény, mint a málna, de talajigénye hasonló. Legjobban tápdús, középkötött vályogtalajban érzi magát, ne ültessük homokos vagy erősen kötött talajba. Utóbbiban különösen megnő a talajból fertőző gombás betegségek kockázata, mert a szeder gyökerei is érzékenyek a levegőtlen környezetre, ami agyagos talajban hamarabb kialakulhat. Gyengén savanyú vagy semleges kémhatású talaj kedvező a számára, a magas mészs- és sótartalmat

nehezen viseli. Mindezek alapján tehát érdemes már egy évvel a telepítés előtt nekilátni a talajjavításnak a kiszemelt területen: vessünk zöldtrágyanövényt vagy forgassunk be 40 cm mélyen szerves trágyát. Telepítés előtt gondoskodjunk a kellő talajlazításról, és dolgozzunk be nagy mennyiségű komposztot az ültetőgödör aljába.

A szeder is érzékeny a talajlakó károsítókra, ügyeljünk arra, hogy ne ültessük más bogyósok után, illetve lehetőleg ne kerüljön közvetlenül

paradicsom, paprika, tojásgyümölcs, burgonya után se a földbe. A helyét úgy válasszuk ki, hogy a környezeténél semmiképp ne legyen alacsonyabban, ahol összefolyhat a víz, illetve a tavasi fagyoknak is kitettebbek az alacsony fekvésű területek. Ha a kertünk agyagos, emelt ágyásba ültessük a szederet.

Érdemes rendszeresen fogyasztani

Félcserje lévén, a növénynek erős gyöktörzse alakul ki, onnan fejlődnek minden évben a tősarjak. A málnával szemben a szeder nem nevel gyökérsarjakat, de megegyeznek abban, hogy a második éves vesszőkön hoz virágot és termést, és a letermett vesszőket le kell vágnunk a szüret után.

Sarjai igen hosszúak, elérhetik a 4-5 m-t, ezért nagy térállásba kell ültetni a töveket, ha nem csak egyet ültetünk. A sortávolság általában 2-2,5 m, a tőtávolság 1,5-2 m. Erős támasztékra van szüksége a növénynek, erre a körülbelül 2 m magas huzalos kordon a legalkalmasabb, ahol kétfelé tudjuk vezetni az azévi sarjakat és a termővesszőket. Mindig figyeljünk arra, hogy elég napfény érje a növényt, mert nagyon fényigényes.

Tavasszal ültessük el, és vágjuk vissza a vesszőit, hogy ne a terméshozásra, hanem a sarjképzésre fordítson energiát a növény. A lendületes növekedéshez sok vízre van szüksége, rendszeresen locsoljuk. Érdemes a tövét komposzttal takarni, hogy ne száradjon ki a talaja.

A termő szedernek hetente 20-30 liter vizet adagoljunk az időjárás függvényében, és tövenként 5-6 termővesszőt hagyjunk meg, valamint ugyanennyi egyéves hajtást, legyezőszerűen szétterítve a kordonon.

Fajtától függően július második felétől szedhetjük a nagy, fényes fekete terméseket. Az érettséget elég nehéz megállapítani, mert hamarabb válik feketévé a gyümölcs, mint mielőtt teljesen megérik. A szeder a vacokkúppal együtt könnyen leszedhető a fűtről, amikor megérett. Tövenként 3-5 kg termésre számíthatunk.

Sajnos új károsítók veszélyeztetik a szederet, az egyik egy erdei rovar, az üvegszárnyú ribiszkelepké rokona, a szeder-darázsszitkár, amit a Nógrád megyei növényvédő állomás szakemberei találtak meg először hazánkban. A rovar lárvái rágják el a szeder gyöktörzsét, ezáltal először csak néhány hajtás, majd az egész tő elpusztul. Sajnos a kártétel rejte marad, csak a végeredményt vesszük észre. A kártevő erdős területek közelében veszélyes, és egyszerűen lehet védekezni ellene. A töveket mindig töltögessük fel földdel, mert akkor a petéket nem tudja a gyökérsarjakra lerakni a nőtény darázsszitkár. A kártevő általában a virágzás megindulásakor kezd rajzani.

Sokkal nehezebb a védekezés a foltosszárnyú muslica ellen, amiről még mindig nem tudjuk, hogy honnan érkezik a nyár második felében a

A szederatka szívogatása miatt nem egyformán érnek a résztermések

Konténeres ültetési anyagot ősszel is telepíthetünk

Öntermékeny növény, egyetlen tő is termést ad, ha elég sok megporzó van a kertben

igen nagy, megnyúlt bogyói vannak. Klasszikus tüskétlen szeder az amerikai *Thornfree*, gömbölyded, fekete, kissé savanykás bogyókkal. A legtöbb forgalomban lévő fajta amerikai nemesítésből származik, ilyen a *Black Satin*, a *Hull*, a *Dirksen* is.

Együnk minél többet

Mint a sötét színű termések, a szeder is kedvező hatású az egészségünkre. A színanyagai révén antioxidáns és baktériumölő egyben, a többi közt gátolja az ínybetegségek kialakulását. Amerikai vizsgálatok szerint az antioxidánsok az öregedéssel járó szellemi hanyatlást is gátolják, javítják az agyi funkciókat.

Általában a gyümölcsök vitamintartalmát szokták kiemelni, a szederben C- és K-vitaminból van sok. Utóbbi a vérárvadást segíti és egy bögre szederben az ajánlott napi mennyiség harmada található. C-vitaminból a napi adag felét fedezhetjük ennyi szederrel. Az ásványi anyagok közül mangánból van sok ebben a gyümölcsben, ami azért érdemel figyelmet, mert a mangán szerepet játszik az immunrendszer egészségében és a csontok fejlődésében, valamint segít a koleszterin, a fehérjék lebontásában és a kollagénszintézisben, nem utolsósorban szabályozza a vércukorszintet.

gyümölcsökre. A bogyósok a kedvencei közé tartoznak, különösen a későn érő szeder van veszélyben. Egy szem gyümölcsben akár egy tucat apró láva is rághat. A globális fölmelegedés ebben az esetben a segítségünkre van, mert a foltosszárnyú muslica nem viseli el a nyári hőséget (30 °C fölött) és a szárazságot, ilyen években kevésbé fertőz.

Szereti viszont a meleget a szederatka, ami feltűnő tüneteket okoz: egy-egy résztermés kifehéredik, a bogyó mozaikos vagy féldalasan fehéres lesz.

A fertőzött bogyókat igyekezzünk összegyűjteni és megsemmisíteni. A szedret amúgy is hetente kétszer szedjük, így időben észrevehetjük, ha baj van.

Hazai faiskolában is kapható a ma az egyik legjobb szedernek tartott skót *Loch Ness* fajta, ami erőteljes növekedésű, kimondottan bőtermő, és